

Raad voor de Jaarverslaggeving
Antonio Vivaldistraat 2
1083HP Amsterdam

Onderwerp
Zienswijze TBI Holdings en Dura Vermeer op RJ-Uiting 2019-15

Geachte leden van de Raad,

Graag maken TBI Holdings en Dura Vermeer - twee vooraanstaande bouwbedrijven in Nederland - gebruik van de mogelijkheid om onze zienswijze te geven op 'RJ-Uiting 2019-15: 'Ontwerprichtlijnen voor de verslaggeving van opbrengsten' van d.d. 12 november 2019.

Wij onderschrijven uw beslissing om IFRS 15 niet volledig over te nemen. Door de RJ richtlijnen krijgen we de mogelijkheid om verantwoording af te leggen, rekening houdend met de Nederlandse business context. Hierbij geven we onze zienswijze op de volgende ontwerp-alinea's:

Datum
24 maart 2020
Referentie
2003-00072
Versie
1.0
Blad
1 van 3

Waardering van Claims (RJ221.204)

Een claim is een bedrag dat de rechtspersoon van de opdrachtgever of een andere partij wil vorderen als vergoeding voor gemaakte kosten die geen deel uitmaken van het project. Een claim kan voortvloeien uit vertragingen die door de opdrachtgever zijn veroorzaakt, fouten in specificaties of ontwerp en betwist meer- en minderwerk in het contract¹.

Hieronder vindt u in tabelvorm de belangrijkste wijzigingen, van deze ontwerp-alinea ten opzichte van de huidige richtlijn:

Huidige RJ Richtlijn 221.204	Ontwerp-alinea 221.204
Claims worden alleen opgenomen in projectopbrengsten indien: <ul style="list-style-type: none">• het waarschijnlijk is dat de opdrachtgever de claim zal aanvaarden; en• het bedrag van de claim dat waarschijnlijk door de opdrachtgever zal worden aanvaard, betrouwbaar kan worden bepaald.	Claims worden alleen opgenomen in projectopbrengsten indien het waarschijnlijk is dat de opdrachtgever de claim zal aanvaarden. Als dat het geval is dient de rechtspersoon een beste schatting van de te verwerken opbrengst te maken. Hierbij dient de rechtspersoon een redelijke mate van voorzichtigheid toe te passen

In de ontwerp-alinea van RJ 221.204 is nieuw toegevoegd dat ondernemingen voor het waarderen van claims een '*redelijke mate van voorzichtigheid moet toepassen*'. Het begrip '*redelijke mate van voorzichtigheid*' is een nieuwe bepaling in de RJ. Hierbij is voor ons niet duidelijk wat precies bedoeld wordt. Als met de term '*redelijke mate van voorzichtigheid*' hetzelfde wordt bedoeld als '*redelijk zeker*' of '*highly probable*' zoals in de IFRS 15 richtlijn, zijn we het niet eens met deze aanpassing. De jaarrekening moet immers een getrouw beeld geven "*in overeenstemming met de economische realiteit*". Daarbij willen we opmerken dat een claimsituatie per definitie met onzekerheid is omgeven. Ons inziens is het niet realistisch om een hoge mate van zekerheid te eisen voor de waardering van claims. Het eisen van zekerheid in schattingen van onzekere claimsituaties maakt het lastiger om een getrouw beeld te geven van hoe het er daadwerkelijk bedrijfseconomisch voorstaat. Dit staat tevens

¹ RJ: 221.204

² Hoofdstuk 930 RJ Bundel.

op gespannen voet met de artikelen RJ221.307³ en RJ221.308⁴; deze artikelen geven duidelijk aan dat de waardering projectopbrengsten en projectkosten op *schattingen* gebaseerd is. Deze schattingen worden gedurende de voortgang van het project bijgesteld, afhankelijk van het verloop van het project. In lijn met voorgaande artikelen gaan we ervanuit dat met een “*redelijke mate van voorzichtigheid*” bij het waarderen van claims niet hetzelfde bedoeld wordt als de voorwaarde dat de uitkomst van een schatting “*vrijwel zeker*” moet zijn. We gaan ervan uit dat met het betrachten van een redelijke mate van voorzichtigheid voor het opnemen van claims hetzelfde bedoeld wordt als het algemene voorzichtigheidsprincipe dat geldt voor het maken van de benodigde schattingen in een jaarrekening. We vernemen graag uw reactie op voorgenoemde overwegingen en interpretatie.

Verlieslatende contracten (RJ221.323)

Het feit dat verlieslatende contracten in de RJ ontwerpaleinea ‘Verlieslatende Contracten’ onaangepast is opgenomen in ‘Hoofdstuk 221 het Onderhanden Werk’ kan op onze instemming rekenen.

Volgens IFRS moeten Verlieslatende Contracten separaat verantwoord worden onder de voorzieningen (IAS 37). IFRS is onduidelijk over de te hanteren kostenbasis voor verlieslatende contracten, deze onduidelijkheid zorgt er voor dat deze IFRS richtlijn door ondernemingen verschillend wordt toegepast. De nadere duiding die de IASB gegeven heeft in ED 2018/2 over ‘Onerous Contracts’, geeft meer duidelijkheid over toerekening van kosten aan ‘Verlieslatende Contracten’. De manier van toerekenen die in ED 2018/2 wordt voorgesteld - *alleen directe kosten toerekenen, maximale voorziening mag niet groter zijn dan boete voor niet uitvoeren contract*- geeft duidelijkheid, maar staat ver van de (economische) praktijk in Nederland. Wij scharen ons achter de zienswijze van BDO, die op 1 April 2019 is ingediend bij de IASB⁵.

Volgens de RJ is het vereist om de *totale* projectkosten (dus inclusief indirecte kosten) mee te nemen in het Onderhanden Werk, ook voor het bepalen van verliesvoorzieningen. Dit geeft beter beeld van de economische realiteit dan het slechts toerekenen van directe kosten. Deze aanpak is consistent met het waarderen van winstgevendende projecten en de bedrijfseconomische aansturing van projectbedrijven en projectresultaten. Deze RJ richtlijn geeft ons inziens een getrouw beeld van hoe een onderneming er bedrijfseconomisch voor staat.

Saldo Onderhanden werk (RJ221.409)

In de huidige RJ 221.409 is het voorgeschreven om een saldo van alle onderhanden werk posities van alle projecten weer te geven op de balans. In de ontwerpaleinea RJ221.409 wordt het volgende voorgesteld: *“Onderhanden projecten worden ~~Het onderhanden project wordt~~ afzonderlijk in de balans onder vlottende activa gepresenteerd tussen voorraden en vorderingen indien het een debetstand vertoont. ~~Onderhanden projecten worden~~ ~~Het onderhanden project wordt~~ afzonderlijk*

³ **RJ221.307:** Een rechtspersoon is in principe in staat om betrouwbare schattingen te maken indien in het overeengekomen contract de overeenkomst de volgende aspecten zijn opgenomen:

- de afdwingbare rechten van elke partij met betrekking tot de te verlenen diensten, waaronder het te bouwen actief;
- de vergoeding voor de prestaties; en
- de wijze waarop vergoeding zal plaatsvinden en de betalingsvoorwaarden.

⁴ **RJ221.308:** De rechtspersoon beoordeelt de schattingen van projectopbrengsten en -kosten naarmate het project vordert en herziet de bedragen waar nodig. Herzieningen van schattingen hoeven niet te betekenen dat het resultaat van het project niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat.

⁵ Commentaar BDO op Exposure Draft IASB ED/2018/2 Onerous Contracts d.d. 01 april 2019: *We do not agree with the proposed amendment to paragraph 68 of IAS 37. Our primary concern is that by defining costs to be included in the calculation of a potentially onerous contract as those that are directly attributable, including some costs that may not be incremental in nature, the application of the standard may result in outcomes that are not logical from a commercial perspective.... BC19 and BC20 of the ED notes that the Board felt that including costs that are not strictly incremental in nature would provide more useful information to users of financial statements. We do not agree with this conclusion, as presenting onerous contract liabilities based on underlying assumptions that are not consistent with how an entity plans to operate and does not provide users of financial statements predictive information.*

in de balans onder de kortlopende schulden gepresenteerd indien het een creditstand vertoont". Als dit voorstel wordt ingevoerd, zou het betekenen dat het niet meer mogelijk is om het geconsolideerde saldo van onderhanden projecten te presenteren in de balans. We zien geen noodzaak om RJ221.409 aan te passen en zijn het dan ook niet eens met deze ontwerpaflinea, aangezien deze informatie nu al wordt vereist en toegelicht in de toelichting op de balanspost. Het separaat opnemen van Onderhanden Werk posities debet en credit, zal leiden tot een significante balansverlenging en de invoering van deze richtlijn zal ook kunnen leiden tot grote fluctuaties van de balansverhoudingen in de loop van de tijd. Indien er kredietwaardigheidsanalyses uitgevoerd worden door klanten ligt de focus bij de waarde van het Eigen Vermogen en het verdienvermogen van een bedrijf. Ons inziens voegt deze aanpassing geen relevante informatie toe voor de lezer van de balans en we zien daarom geen noodzaak om deze richtlijn hiertoe aan te passen.

Meerwerk: Wijzigingen in overeenkomsten (RJ270.129)

In ontwerpaflinea RJ270.129 wordt vereist om ook meerwerk te waarderen van overeenkomsten die *'mondeling tot stand komen'*. We willen graag meer uitleg bij deze bepaling. In de praktijk is een mondelinge overeenkomst niet juridisch afdwingbaar en er zal door een extern accountant altijd om controleerbare onderbouwing gevraagd worden.

De ontwerpaflinea laat tevens de mogelijkheid open dat ook *'wijzigingen die impliciet uit de gebruikelijke bedrijfspraktijk voortvloeien'* gewaardeerd mogen worden onder meerwerk/wijziging van overeenkomst. We zijn het eens met deze aanpassing, dit biedt de onderneming de mogelijkheid om een getrouw beeld te geven in de jaarrekening overeenkomstig de economische praktijk. Bovenstaande tekst strookt ons inziens niet met de tekst die genoemd wordt in de outreach presentatie⁶ *'waarschijnlijkheid niet langer'* voldoende zou zijn voor het opnemen van meerwerk. We stellen het op prijs als er meer verduidelijking komt hoe bovenstaande regels geïnterpreteerd moeten worden in de praktijk.

We waarderen de intentie om de RJ 221 en RJ 270 meer te duiden en te synchroniseren met IFRS 15. Daarbij adviseren we om de richtlijn op genoemde punten aan te passen. Wij zijn gaarne bereid om hierover met u mee te denken.

Met vriendelijke groet,

TBI Holdings B.V.

Dura Vermeer Groep N.V

drs. E.A.A. (Emiel) Roozen RA
CFO, Raad van Bestuur

L.H. (Lowick) Barg RA
CFO, Raad van Bestuur

⁶ Outreachpresentatie RJ slide 8, 15 januari 2020